

NEBO. TROJSTVO I PRIJATELJSTVO

NEBO

DR. IVAN GOLUB, ZAGREB

Ne tek na prvoj stranici Biblije, nego već u prvoj rečenici spominje se nebo. I na posljednjim stranicama Knjige riječ je o nebu. I u prvom svetopisamskom spomenu i u posljednjem nebo se povezuje sa zemljom.

Knjiga postanka, koja govori o počecima svijeta i čovjeka, počinje riječima: »U početku stvori Bog nebo i zemlju« (Post 1,1). Nebo i zemlja ovdje znače svemir, svijet. Suoznačnica su za ukupno stvorenje. U govoru Biblije nebo znači i Božje boravište, a zemlja čovjekovo prebivalište. Nebo znači Božju transcenciju.

Čovjek je stvoren od zemlje i od neba. Od zemlje, jer je uzet iz praha zemaljskog, jer mu je zemlja i u imenu »čovjek«; hebrejski *adam*, što dolazi od riječi *adama* – zemlja. Hrvatski bismo rekli (po)zemljar. On je i od neba, jer mu je Bog udahnuo svoj dah, jer je u Pismu nazvan slikom Božjom.

Ravnovjesje neba i zemlje – kao sastavnica čovjekova postojanja – zove se raj. Sasvim određeno, raj je usklađenost čovjekove volje s Božjom voljom. To je volja Božja *kako na nebu tako i na zemlji*.

Usklađenost pak voljâ je prijateljstvo. Starina već veli: »Isto htjeti i isto ne htjeti to je istom čvrsto prijateljstvo – *Idem velle atque idem nolle ea demum firma amicitia est*«.

K tome, usuglašenost neba i zemlje kao čovjekovih sastavnica ostvaruje se i očituje u blizini Boga i čovjeka. Nebo je združeno sa zemljom u čovjeku. Božji je dah udahnut u zemljani lik. Lik pak iliti slika Božja znači da je Bog nazočan čovjeku koji je nazvan slikom Božjom. Nazočnost, blizina temeljena na podudarnosti volje, drugim riječima, na voljenju, suoznačnica je prijateljstva. Raj kao skladno ostvarenje, postojanje neba i zemlje u čovjeku, u stvari je blizina Boga i čovjeka, prijateljstvo Božje.

Kad je čovjek u raju pogazio Božju zapovijed, odnosno zabranu da ne jede od zabranjenog voća, prekinula se podudarnost voljâ i uslijedilo udaljenje (čovjek se skriva pred Bogom, Bog izgoni čovjeka) i nastupilo je razvrgnuće prijateljstva. Nastupio je nesklad između neba i zemlje kao čovjekovih sastavnica. Prevladala je zemlja. Čovjek se, dosljedno, vraća u prah iz kojega je uzet, umire.

Ipak, nebo u čovjeku nije posve nestalo, inače bi nestao i čovjek. To nebo je sastavnica čovjekova. Nestao je raj ali nije nestala čežnja za rajem. Bog navješćuje uspostavu poremećenog stanja i postojanja čovjekova (Post 3,15).

U Isusu se skladno uspostavlja nebo i zemlja kao sastavnica čovjekova. Isusa Pismo naziva Adamom, znači (po)zemljarom (1 Kor 15,45). Za nj veli da »u njemu prebiva sva punina Božanstva tjelesno (*somatikos – corporaliter*)« (Kol 2,97). On je, dakle, slika Božja. U njemu

je, dakle, i nebo. U Isusu je nebo i zemlja. Time što je nazvan Adamom, istaknuta je njegova »zemljanost«, time što je nazvan novim Adamom, naglašena je njegova nebeskost: »Prvi je čovjek od zemlje – zemljan; drugi je čovjek s neba« (1 Kor 15,47). U prvom je Adamu, opredjeljenjem protiv Božje volje sastavnica čovjekova *zemlja* prevladala nad sastavnicom *nebo*, i zato se čovjek vraća zemlji, to jest umire. U drugom Adamu, Isusu, nebo prožimlje zemlju i zato Isus ustaje od mrtvih, biva uskrišen.

Besmrtnost je vezana uz nebo. Za one koji su s Isusom združeni Pismo veli: »Kakav je zemljani, takvi su svi zemljani; kakav je nebeski, takvi su i svi nebeski. I kako smo nosili sliku onog zemljanoga, nosit ćemo i sliku ovoga nebeskoga« (1 Kor 15,48-49). Uskrsnuće je temeljeno na povezanosti s Isusom: osnovano na nebu kao sastavnici čovjekovoj koje u Kristu i po Kristu proniče zemlju kao čovjekovu sastavnicu.

U Isusu se uspostavila blizina Boga i čovjeka – Bog postaje čovjekom; u njemu se ostvaruje podudarnost volje (Iv 4,34; 5,30; 8,29). Drugim riječima, uspostavlja se prijateljstvo kao blizina i podudarnost htijenja. U Isusu se ostvaruje Božja volja *kako na nebu tako i na zemlji*. I on uči učenike da mole Oca: »Oče naš koji jesi na nebesima... budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji«. Ta se usklađenost volje treba – smisao je ove molitve – zbiti u čovjeku samome. U zemlji kao sastavnici čovjekovoj treba se ostvariti volja Božja kao i u nebu sastavnici čovjekovoj. Nebo treba prožeti zemlju u čovjeku, kao što je to u Isusu. Ta se molitva ne mora razumjeti samo načinski, nego i cjelinski: neka se ostvaruje Božja volja u ukupnom stvorenju, u svijetu.

Molitva je ovo za prijateljstvo Boga i ljudi, ljudi i ljudi, ljudi i prirode, ljudi i svijeta. Molitva za sklad neba i zemlje. Taj se sklad ne može ostvariti vlastitim snagama. On je i rad i dar. Zato molitva za nj.

Između starog neba i stare zemlje o kojima govori Biblija, crtajući početke svijeta i čovjeka i novog neba i nove zemlje, o kojima govori Pismo, pretkazujući konačno stanje svijeta i čovjeka, stoji »Oče naš koji jesi na nebesima... budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji«, kao Isusova uputa u raj.

Isus izjavljuje »ne sidoh s neba da vršim svoju volju nego volju onoga koji me posla« (Iv 6,38). I kazuje u čemu se to sastoji: »A volja onoga koji me posla jest da nikoga od onih koje mi dade ne izgubim, već da ga uskrisim u posljednji dan; da, volja je Oca moga da svaki koji vidi Sina i vjeruje u nj dobije život vječni i da ga ja uskrisim u posljednji dan« (Iv 6,39-40). Isus je put u raj.

On je sebe nazvao putem k Ocu, a Duha Svetoga vodom na putu (Iv 14,5-8; 16,13). Raj je, naime, sklad neba i zemlje. K Ocu na nebesima ide se po Sinu koji je postao čovjekom i sišao na zemlju, ide se pod vodstvom Duha Svetoga. Povezuje se i usklađuje tako nebo sa zemljom, biva volja Božja *kako na nebu tako i na zemlji*, ide se u raj.

Posljednji dan. Dan uskrisenja. Dan uspostave raja. Nalaženje izgubljenog raja. Vraćanje čovjeka iz zemlje, kao u prvom raju, na život, uskrisenje raspadnutog tijela iz praha zemlje u koji je bilo vraćeno: na život, snagom Duha (Rim 8,11). Posljednji dan i vječni dan.

Na posljednjim stranicama Biblije govori se o nebu i zemlji. Vidjelac Ivan piše o konačnom stanju čovječanstva: »Potom vidjeh novo nebo i novu zemlju« (Otk 21,1). Nebo Božje prebivalište povezuje se sa zemljom: »Tada čuh jak glas što dolazi od prijestolja kako viče: Evo stana Božjega među ljudima. On će stanovati s njima. On će otrti svaku suzu s njihovih očiju. Smrti više neće biti; neće više biti ni tuge ni jauka, ni boli, jer stari svijet prođe« (Otk 21,3-4). »U nj će se donijeti raskoš i dragocjenost naroda« (Otk 21,26). Sve što je čovjek radio u svojoj povijesti nije, dakle, kao školska zadaća koju se u peć baca pošto se utvrdi mar i rad učenika, već se sve ugrađuje u novo nebo i u novu zemlju. Kao sirova opeka koju vatra

posljednjeg dana čini čvrstom ciglom. Novo nebo i nova zemlja je dar i rad. Dar neba: »Vidjeh kako Sveti grad – Novi Jeruzalem – silazi s neba od Boga« (Otk 21,2). Rad, jer narodi iz svoje povijesti donose dragocjenost i raskoš.

Novo nebo i nova zemlja na posljednjim vidjelačkim stranicama Biblije opisuje se bojama kojima se prikazalo nebo i zemlja na prvoj stranici Pisma. Prikazuje se kao raj. Raj je sklad neba i zemlje. Blizina, prijateljstvo Boga i čovjeka, čovjeka i čovjeka. Volja Božja kako na nebu tako i na zemlji. Katekizam Katoličke crkve što ga je, mjesec dana je upravo tome, proglasio Ivan Pavao II. – pribivao sam proglašenju – veli o nebu: »Nebo je čovjekov posljednji cilj i ostvarenje njegovih najdubljih težnji, stanje najviše i konačne sreće« (br. 1024), »živjeti na nebu jest 'biti s Kristom'. Izabranici žive 'u njemu', no čuvajući, pače, nalazeći svoju istinsku istovjetnost i svoje vlastito ime« (br. 1025). »Nebo je blažena zajednica sviju onih koji su savršeno inkorporirani u njemu« (br. 1026).

Ako pogledamo umjetničke slike, nećemo naći slike koja bi predstavljala samo nebo. Vazda nalazimo na njoj makar dijelić zemlje. Biblija, isto tako, slika skupa nebo i zemlju. Na početku i na kraju Biblije dolazi nebo i zemlja. Između starog neba i stare zemlje i novog neba i nove zemlje stoji Isus i njegov nauk učenicima: »Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji«.

Nego: niste li vidjeli da je grob nalik vratima? U nebo se ulazi kroz zemlju.

U Zagrebu u navečerje Bogojavljenja, 5. siječnja 1993.

TROJSTVO I PRIJATELJSTVO

Isus veli apostolima: »Više vas ne zovem slugama jer sluga ne zna što radi njegov gospodar: vas sam nazvao prijateljima jer vam priopćih sve što sam čuo od Oca svoga« (Iv 15,15). Iz toga je očito da su apostoli Isusovi prijatelji i da je temelj toga prijateljstva objava Oca. Isus ih zove prijateljima zato što im je priopćio sve što je čuo od Oca. Isus je prijatelj. Otac je temelj prijateljstva. A Duh Sveti?

Za Duha je Isus rekao apostolima: »Branitelj – Duh Sveti koga će Otac poslati u moje ime, poučavat će vas o svemu i dozivati vam u pamet sve što vam ja reko« (Iv 14,26). Duh će poučavati i podsjećati učenike o onome što im je Isus rekao. A to što je Isus rekao učenicima jest temelj njegova prijateljstva s učenicima. Duh će, dakle, podržavati, posvješćivati i podupirati prijateljstvo Isusa i njegovih učenika. To će činiti poslan od Oca da tumači riječi Sina a Ocu onima koje je Sin nazvao prijateljima.

Za Duha veli nadalje Isus: »A kada dođe Branitelj, koga ću vam poslati od Oca – Duh istine koji od Oca izlazi – on će svjedočiti za mene. I vi ćete svjedočiti jer ste od početka sa mnom« (Iv 15,26-27). Svjedočenje je parnički čin. Doista, Isus govori o sudskom postupku u Iv 16,7-9. Isus je optuženik, svijet je tužitelj. Optužba je: grijeh, pravda i osuda. Duh je branitelj. Obrana se odvija ne pred svijetom nego pred učenicima. Pred onima koje je Isus nazvao prijateljima. Znači da je i optužba pred njima. Svijet kod učenika podiže optužbu protiv Isusa. Drugim riječima, kod njegovih prijatelja. Želi, dakle, razvrći prijateljstvo između Isusa i učenika. Duh pritječe u pomoć kao branitelj Isusa kod učenika od optužbi svijeta. Kao što u međuljudskim prijateljstvima znade doći do pokušaja od strane zlih ljudi da optužbama, krivim optužbama, razvrgnu to prijateljstvo, tako Zli pokušava razvrći prijateljstvo između Isusa i učenika. No, Duh će biti čuvar prijateljstva. On će ne samo braniti Isusa kod učenika nego će i za nj svjedočiti pred učenicima. A onda će učenici svjedočiti, pred svijetom, za Isusa. Baš kao što prijatelj svjedoči za prijatelja. Duh Sveti je, dakle, čuvar, branitelj prijateljstva Isusa i učenika.

U oproštajnim govorima na posljednoj večeri Isus je kazao: »Ja sam put, istina i život. Nitko ne dolazi k Ocu osim po meni« (Iv 14,6). Isus je put k Ocu time što je istina o Ocu nama dana i što je život nama darovan. Iste večeri veli Isus za Duha Svetoga: »No, kada dođe on, Duh istine, vodit će vas putem u svu istinu« (Iv 16,13). Duh je vođa na putu. To proizlazi iz riječi »*hodgesei* – vodit će putem«. Čime je vođa na putu? Time što vodi putem u »svu istinu.« A tko je istina? Isus je sam za sebe rekao da je istina. Istina je on o Ocu. A istina o Ocu – sve što je Isus od Oca čuo i učenicima priopćio, temelj je prijateljstva Isusa i učenika. Duh produbljuje

prijateljstvo Isusa i učenika; pridonosi njegovu rastu u vremenu. Voditi, naime, putem nije samo prostorni nego i vremenski izričaj. Duh daje trajnost prijateljstvu.

Ide se k Ocu putem koji je Isus, a Voda na putu je Duh Sveti. Tko ide putem? Oni koje je Isus nazvao iste večeri prijateljima. Doista, Isus kao prijatelj učenika odlazi k Ocu da im pripravi mjesto (Iv 14,1-4). Znak i pokazatelj prijateljstva jest dovesti prijatelja u oćev dom. Duh vodi k Ocu prijatelje Isusove. Oni idu k Ocu putem koji je Isus, prijatelj.

Znaćajno je da Isus u sklopu govora o Duhu Svetom govori o prijateljstvu, o ućenicima kao prijateljima.

– N.B. Budući da je pokojni Jerko bio franjevac, možda nadnevak ovih redaka predstavlja neznan, ali ipak zabilježen, podsjetnik na njegovu franjevaštvo. Svećevim franjevaštvom natuknuje se Jerkovo franjevaštvo, koje je, vjerujem, i svetaćko.

(Zagreb, 14. XI 1991, na 600. godišnjicu mućeništva sv. Nikole Tavelića, franjevca)